

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z wniosku Z. K.
przy uczestnictwie D. J. i E. K. F.
o zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 2 sierpnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
E. K. F.
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 6 kwietnia 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2) zasądza od E. K. F. na rzecz D. J. oraz Z. K. o kwoty po 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca

zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Odstępstwem od kodeksowo uregulowanej instytucji skargi kasacyjnej, w zakresie przedsądu, jest art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c., przewidujący przyjęcie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej do rozpoznania, kiedy to zostanie stwierdzona przez ten Sąd nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 i art. 1099 k.p.c. Jak przyjęto w judykaturze Sądu Najwyższego, przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt: 1), 2) k.p.c. związane są z interesem publicznym, rozwojem prawa i ujednoliceniem orzecznictwa. Tymczasem przesłanka nieważności postępowania dotyczy interesu prywatnego strony (podobnie, jak też przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c.) konkretnego postępowania sądowego dotkniętego kwalifikowanymi uchybieniami, wymagającego, w konsekwencji, sanacji. Nieodmiennie jednak, nie w każdym przypadku skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym, bowiem, razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest, przeciż, jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestniczka postępowania, E. K. F., podniosła, że postępowanie toczące się z jej udziałem przed Sądem Okręgowym w G. dotknięte było nieważnością, z uwagi na nie zagwarantowanie jej w toku tego postępowania prawa do obrony (art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c.) oraz wskazała też na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c. Wniosek E. K. F. o przyjęcie jej skargi kasacyjnej okazał się bezpodstawny.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c. Skarżąca tytułem uzasadnienia podniesionego przez siebie zarzutu nieważności postępowania wskazała, że, w szczególności, przed Sądem II instancji pozbawiono jej prawa do obrony w ten sposób, iż pominięto jej wniosek

o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania strony, a także o uzupełniające przesłuchanie świadka B. F.. Powołana przez skarżącą przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c. nie wystąpiła. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania strona, wbrew swojej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji. Do stwierdzenia pozbawienia strony możliwości obrony jej praw niezbędne jest kumulatywne wystąpienie następujących przesłanek: doszło do naruszenia przepisów postępowania przez sąd, uchybienie to miało wpływ na prawo strony do obrony jej praw, a strona nie mogła przeciwdziałać następnie skutkom tego uchybienia. Wymaga podkreślenia, że nie zachodzi pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, kiedy to ona sama pozbawia się możliwości korzystania ze swoich uprawnień. W efekcie rozstrzygnięcia, czy w konkretnym przypadku doszło do pozbawienia strony możliwości działania wymaga kazuistycznego, zindywidualizowanego podejścia. Jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, nie dotyczy sytuacji, w której sąd pomija środki dowodowe zgłaszane przez stronę, uznając, że materiał zebrany jest wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Innymi słowy ocena w tym zakresie odnosi się do stosowania przepisów o postępowaniu dowodowym i nie składa się na podstawę (przesłankę) nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. Nieuwzględnienie przez sąd rozpoznawczy wniosków dowodowych strony nie stanowi pozbawienia możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. i nie może uzasadniać zarzutu nieważności postępowania. W przepisie tym chodzi jedynie o takie sytuacje, w których na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, strona nie mogła brać i faktycznie nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego istotnej części, nie zaś o, nawet bezpodstawne, nieuwzględnianie wniosków dowodowych strony (por. postanowienie z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, niepubl.; wyrok z dnia 13 czerwca 2002, V CKN 1057/00, niepubl.). W rezultacie wstępnym warunkiem nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. są uchybienia formalne sądu, w wyniku których strona pozbawiona zostaje możliwości brania udziału w sprawie oraz

zgłoszenia twierdzeń faktycznych wniosków dowodowych i zarzutów. Tymczasem w przedmiotowej sprawie, oceniając sytuację już tylko na podstawie twierdzeń skarżącej, nie zachodzi nieważność postępowania w podanym wyżej znaczeniu. Niedopuszczenie przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania w charakterze strony, czy też świadka, nie oznacza, aby Sąd ten odjął skarżącej możliwości podejmowania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej. Sąd Najwyższy zauważa, po zapoznaniu się z aktami sprawy, że E. K. F., aktywnie i z powodzeniem brała udział w toczącym się z jej udziałem postępowaniu przed sądem powszechnym, co uzasadnia, w efekcie konkluzję, że nie mogło być mowy o pozbawieniu skarżącej jej praw w stopniu, który w sposób bezwzględny wyłączyłby możliwość zrealizowania przysługującego jej prawa do obrony. Wobec powyższego wniosek E. K. F. o przyjęcie jej skargi kasacyjnej, z uwagi na powołaną przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c. okazał się bezpodstawny.

Nie odniosła skutku także przesłanka przyjęcia skargi do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c. Jako jej uzasadnienie skarżąca wskazała, że wnioskowany przez nią dowód z opinii biegłego z zakresu budownictwa został pominięty w postępowaniu sądowym, zarówno przed Sądem I, jak też Sądem II instancji i w rezultacie odpowiednie rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie zostały wydane w rzekomo niedostatecznie ustalonym stanie faktycznym. Nadto, zdaniem skarżącej, na etapie procedowania przed sądami powszechnymi w jej sprawie, dokonano błędnej wykładni art. 339 k.c., art. 206 k.c., a z prawa współposiadania rzeczy wspólnej przez wszystkich współwłaścicieli, wyprowadzono niedopuszczalne domniemania prawne. W konkluzjach E. K. F. stwierdziła, że zaoferowane przez nią dowody stanowią o spełnieniu przesłanek prowadzących do zasiedzenia nieruchomości na podstawie art. 172 k.c. W ocenie Sądu Najwyższego przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c. nie została przez skarżącą wykazana. Zasadność, bowiem, skargi kasacyjnej ma być oczywista, a zatem dostrzegalna *prima vista*, a każdy prawnik bez przeprowadzania wnikliwej analizy powinien dojść do wniosku, że zarzut skarżącego jest niewątpliwy, zaskarżone orzeczenie jaskrawo nieprawidłowe i nietrafne, przy czym w rachubę mają wchodzić szczególne, kwalifikowane wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji (por. np.: postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 197/02, OSNC 2004, nr 3, poz.

49). Nadto skarżący, powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie może streszczać, a tym bardziej dublować uzasadnienia przytoczonych podstaw kasacyjnych. Przenosząc rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarżąca, uzasadniając wywiedzioną przez siebie przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c., zaprezentowała w znacznej mierze polemiczne rozważania z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w jej sprawie, w postępowaniu przed sądami powszechnymi, a nadto wywody te są w dużej mierze powtórzeniem uzasadnienia przytoczonej w skardze podstawy kasacyjnej, dotyczącej naruszenia art. 172 w zw. z art. 47 k.c., przez ich rzekomo błędne zastosowanie. Sąd Najwyższy jednocześnie ubocznie zauważa, że do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wystarczające jest stwierdzenie, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne albo istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, bądź też, że zachodzi nieważność postępowania. W tych wypadkach nie trzeba dodatkowo uzasadniać oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, a stwierdzenie, że postępowanie dotknięte było nieważnością przesądza o uznaniu skargi kasacyjnej za uzasadnioną. Mając powyższe na względzie, należało stwierdzić, że zaprezentowane przez skarżącą uzasadnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4) k.p.c., nie uzasadniało uwzględnienia jej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zwłaszcza, że nie odniosła też skutku przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3) k.p.c.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 zd. 1 w związku z art. 108 § 1 i w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.